

Oponentský posudek na rigorózní práci

Mgr. Zuzany Vernerové
SUBURBANIZAČNÍ VLIVY V ČESKÉ REPUBLICE
Ideál bydlení mladé generace
Praha 2013

FFUK

Kulturologie

Obecně k tématu práce:

S přesným vymezením práce má autorka poněkud problém:

„Práce se pokouší o holistický přístup k tématu vztahu člověka a krajiny skrze novodobý fenomén suburbanizace. Text neaspiruje na výklad vývoje urbanismu, okolnosti jsou spíše uváděny jako přehled k tématu, předzvěst dnešních poměrů. Spíše se na něj snaží hledět optikou kulturologie a ekologie. Zmapovat názory, zda člověk do krajiny patří nebo ne či tolik diskutovanou dichotomií příroda - kultura. (str.9) „ V případové studii *Postoje mladé generace k bydlení a vztah ke krajině* jsem se snažila prostřednictvím on-line dotazníku oslovit mladé lidi do 35 let. Na základě vykreslení ideálního typu bydlení dnešní mladé generace a jejích dalších preferencí pak nastínit možný vývoj trendu rezidenční suburbanizace. Neméně důležitým cílem bylo zjistit, do jaké míry současná generace potřebuje ke svému spokojenému životu blízkost přírody v jakékoliv podobě.“ (str.8). Nejlepší vymezení cíle práce nakonec najdeme v abstraktu.

Došlo k rozšíření práce oproti práci diplomové a na mnoha místech k jiným formulacím a interpretacím, nedošlo však k explicitní formulaci cíle a hlavně metod práce na počátku textu, o co je metodologicky opřena, i to je uvedeno až pro empirickou část. To považuji za slabinu práce, která brání větší koncepční zaměřenosti na daný problém, který je jinak velmi aktuální a přesahuje architektonické nebo urbanistické řešení, jak autorka správně cítí. Struktura práce je logická, dobře na sebe navazuje.

Na 111 stranách včetně obrazových a dotazníkových příloh, které jsou dobrou součástí práce, z toho na 97 stranách vlastního textu (zřejmě dolní hranice obvyklého rozsahu rigorózních prací) jsme svědky tématu, které se více či méně dotýká každého obyvatele ČR a je rozkročeno mezi krajinu (ekologii), společnost (sociologii) a kulturu (kulturologii). Práce je inspirovaná fenoménem krajiny, v tomto případě krajiny jako volným prostorem a trvale udržitelným rozvojem. Je rozdělena na dvě části koncepční (přehledovou, teoretickou) a část empirickou, nazvanou případová studie.

Za podstatnou část vzhledem k tématu práce považuji kapitolu 3, tam je vidět návaznost současných trendů na eko-poptávku stejně jako její komerční zneužití. Zde však chybí shrnutí, to podstatné, čeho se přehled vybraných českých klasiků (od Žáka po Hrušku) dotýká – a to že současná satelitní zástavba nic z těchto teoretických konceptů nepřijala, nepotřebuje, je pouze utilitární a univerzální, typizovaná a v tomto připomíná vývoj panelákové výstavby v ČR.

Za poměrně vyzrálou považuji kapitolu 4. Krajina, včetně uvedení relevantních autorů a současných jevů restitučního a komerčního urbanismu. Poněkud poetikou část paměť krajiny bych jen doplnil o ekologický přístup J. Sádla.

Kritické připomínky:

Dostáváme se k samotnému sustainable development. To je nová – v porovnání s DP - a důležitá část práce. Podle mého názoru jsou zde vidět rozpaky, jak si poradit s tak rozsáhlým tématem – uchopit jej chronologicky nebo tematicky nebo jen urbanisticky nebo kulturně či filozoficky nebo z hlediska etiky? Autorka se na mnoha místech pokouší o všechny přístupy a to nevede k dobrému výsledku. Přehled environmentalismu byl již mnohokrát zpracován a není jej, podle mého, třeba opakovat. Naopak etické otázky prostoru krajiny a potřeb současných a budoucích generací jsou pro téma práce klíčové a tam bych soustředil pozornost. Právě v této souvislosti se dá interpretovat J. S. Lovelock, a chápu proč jej autorka uvádí, nechápu proč jej více nevyžila právě z tohoto hlediska. V tomto porovnání část příroda a kultura je poněkud nenavazující.

Otázky:

- Dostáváme z kapitoly o trvalé udržitelnosti koncept, poznávací optiku, kterou se budeme dívat na empirickou část práce? Proč není uvedena explicitně?

Případová studie tvoří empirickou část práce. Zde je vidět určitá zkušenost autorky se serverem Vyplňto.cz a jeho použitím jako výzkumného nástroje, včetně technických úskalí opakování IP adresy atd. Co je však z mého hlediska podstatné, jsou dvě metodologické otázky, které uvádím do diskuse pro autorku.

1. Hypotézy – jejich formulace je přiměřená k tématu, chybí u nich však koncept, o který se hypotézy opírají (podobné výzkumy, obecně koncept modernity nebo post-modernity v sociologii atd.)
2. Diskuse reprezentativity, reliability a validity získaných dat.

Uvedený dotazovací nástroj přesto považuji za legitimní a použitelný, ovšem zásadní otázkou zůstává k jakému typu průzkumu (nikoli výzkumu)? Domnívám se, že se jedná o vhodný nástroj k anketě a podle něj se pak řídí i možnosti interpretace výsledků. Z tohoto hlediska dostáváme obraz postojů na samozřejmě nereprezentativním vzorku populace cílové skupiny v ČR, nerovnoměrně rozloženém na do všech krajů. Vzhledem k tématu by možná bylo vhodné vybrat jen velká města v každém kraji se stejně velkým výběrovým souborem.

Na druhou stranu je dobře zdůvodněn výběr a věk cílové skupiny a otázky jsou relevantní, samozřejmě se základními omezeními, které přináší anketa.

3. Čím si autorka vysvětluje gendrovou nerovnováhu výběrového souboru? Proč, když se správně pokoušela o kvótní výběr, vyšla tato nerovnováha? Nebylo by lepší potom jako jednotku zkoumat nikoli jedince ale pár (úmyslně nepíšu rodinu v klasickém právním smyslu).

Výsledky práce:

Za důležité výsledky považuji, i přes anketní charakter, zjištění “nesouvislostí” v postojích výběrové skupiny a to po stránce prostorové (NIMB efekt například), sociální a kulturní i ve

smyslu základních ekologických souvislostí. V závěru mi chybí odpověď na otázku co lze s takto zjištěnými trendy dělat, jaké je případné řešení?

Z celé práce je vidět velké zaujetí tématem a jeho promyšlení, jazyk práce je čtivý, logický, zdá se mi však pro rigorózní práci však místy příliš beletristický a někde nepřesný. Překlepy a gramatické prohřešky jsem speciálně nevyhledával, což však neznamená, že v práci občas nejsou. Literatura je uvedena adekvátně, byť ne zcela úplně k tématu (viz dále). Oceňuji citace Ivana Dejmala, už jen proto, že nejsou běžně dostupné jako řada Cílkových knížek o krajině. Z mého hlediska zde však chybí alespoň jedna základní práce Chicagské školy, otevírající díky definici „natural area“ velký prostor pro zajímavou diskusi prostorového vývoje Chicaga a současných suburbia v ČR a dále autoři – téměř klasici sociologie města u nás - pánové Musil a Illner.

Závěr:

Předkládaná rigorózní práce Zuzan Vernerové „Suburbanizační vlivy v České republice. Ideál bydlení mladé generace“ splňuje s výhradami uvedenými v posudku požadavky kladené na tento typ prací a částečně naplnila dané cíle. Práci doporučuji k obhajobě s tím, že za její součást považuji úspěšné zvládnutí uvedených otázek a doplnění stran v citacích.

V Českých Budějovicích 21.4.2012

PhDr. Miloslav Lapka, CSc.